

AMO.CZ

ZÁŘÍ 2017

DELEGÁTŮV PRŮVODCE | XXIII | OSN | HRC

Delegátův průvodce HRC

pro XXIII. ročník

PRAŽSKÝ STUDENTSKÝ SUMMIT | WWW.STUDENTSUMMIT.CZ

Drazí delegáti,

tento průvodce vám přináší základní informace, které byste o Radě pro lidská práva měli vědět. Jeho cílem je dát vám základní přehled o tom, co Rada pro lidská práva je, jak pracuje a čeho také může dosáhnout. Bude probráno její postavení v rámci OSN, její složení, způsob její práce a další podstatné aspekty jejího fungování.

Zjistíte, co v rámci Rady pro lidská práva budete dělat na Pražském studentském summitu, abyste si postupně Radu pro lidská práva mohli zažít i v praxi. Doufám, že vám těchto několik stran objasní všechno podstatné a vy si pak budete moci ročník strávený s Radou pro lidská práva užít naplno.

Tomáš Jančar
předseda

Základní informace o OSN

Organizace spojených národů (OSN) vznikla v roce 1945 v San Franciscu a navázala na činnosti předválečné Společnosti národů. Jedná se o nejvýznamnější světovou mezinárodní organizaci, jejímž cílem je udržovat mezinárodní mír a bezpečnost, rozvíjet přátelské vztahy mezi národy, podporovat lidská práva a usilovat o mezinárodní spolupráci při řešení globálních otázek a problémů, kterým čelí mezinárodní společenství.¹ Od začátku nového tisíciletí je činnost organizace namířena na podporu světového rozvoje a naplňování nejprve Rozvojových cílů tisíciletí a následně od roku 2015 Agendy 2030 a Cílů udržitelného rozvoje.²

Základním dokumentem Organizace spojených národů je Charta OSN³, která upravuje cíle a zásady (kap. I, čl. 1-2), členství (kap. II, čl. 3-6), strukturu a fungování organizace. Svou činnost OSN vykonává zejména skrze šest hlavních orgánů ustanovených v Chartě OSN (kap. III, čl. 7),⁴ z nichž každý má svou důležitou roli při naplňování jejích cílů:

- Valné shromáždění (UNGA, kap. IV, čl. 9-22) složené ze zástupců všech nyní 193 členských států je vrcholným mezinárodním politickým fórem a rovněž orgánem, který významně ovlivňuje chod celé organizace, například schvaluje její rozpočet, koordinuje práci mnohých orgánů a hraje důležitou roli ve výběru jejích členů⁵. Ve svých výborech, šesti hlavních (jedním z nich je Výbor pro odzbrojení a mezinárodní bezpečnost, DISEC) a dalších speciálních⁶, řeší na pracovní úrovni široké spektrum vymezených témat mezinárodní politiky a spolupráce. Rozhodnutí Valného shromáždění mají však pouze obecně doporučující charakter, závazná jsou jen v otázkách vnitřního fungování OSN.⁷
- Rada bezpečnosti (UNSC, kap. V, čl. 23-32) složená z 5 stálých členů určených Chartou OSN a 10 nestálých volených na dva roky Valným shromážděním nese hlavní odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Rozhodnutí UNSC mohou být právně závazná a pouze UNSC může rozhodnout o použití síly v případě, kdy nejde o individuální či kolektivní obranu.⁸
- Hospodářská a sociální rada (ECOSOC, kap. X, čl. 61-72) složená z 54 členů volených na tři roky Valným shromážděním je hlavním orgánem pro dialog o ekonomických, sociálních a environmentálních otázkách a koordinaci souvisejících politik. Koordinuje činnost celé řady organizací v systému

¹ About UN: Overview. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/about-un/overview/index.html>

² What We Do: Promote Sustainable Development. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/what-we-do/promote-sustainable-development/index.html>

³ Charter of the United Nations. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/charter-united-nations/index.html>

⁴ About UN: Main Organs. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/about-un/main-organs/index.html>

⁵ General Assembly of the United Nations: Functions and powers of the General Assembly. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/ga/about/background.shtml>

⁶ General Assembly of the United Nations: Main Committees. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/ga/maincommittees/index.shtml>

⁷ Are UN resolutions binding? *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://ask.un.org/faq/15010>

⁸ United Nations Security Council. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sc/>

OSN a také slouží jako hlavní platforma OSN v oblasti udržitelného rozvoje.⁹

- Mezinárodní soudní dvůr (ICJ, kap. XIV, čl. 92-96) složený z 15 soudců volených Valným shromážděním a Radou bezpečnosti je hlavním soudním orgánem OSN, řeší spory mezi členskými státy a vypracovává pro zmocněné orgány a organizace systému OSN právní posudky.¹⁰
- Sekretariát (kap. XV, čl. 97-101) je výkonnou a servisní složkou, která zajišťuje realizaci rozhodnutí přijatých orgány OSN, připravuje jim odborné poklady pro jednání a odpovídá za každodenní činnost organizace.¹¹ Hlavou sekretariátu OSN je generální tajemník volený Valným shromážděním na doporučení Rady bezpečnosti; v současnosti tuto funkci zastává António Guterres, a to od začátku roku 2017 jako již devátý v pořadí.¹²
- Úkolem Poručenské rady (kap. XIII, čl. 86-91) bylo zajistit přípravu tzv. svěřeneckých území na samosprávu nebo samostatnost. Vzhledem k tomu, že žádná taková území již neexistují, byla její činnost pozastavena.¹³

Záběr OSN se však od jejího vzniku velmi rozšířil, a proto vznikla řada dalších důležitých orgánů, odborných organizací a jiných entit (programy, fondy...) začleněných v systému OSN. Mezi nimi například:

- Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) vznikla v roce 1945 jako mezinárodní organizace přidružená k OSN (odborná organizace OSN). Má vlastní orgány – Generální konferenci, Výkonnou radu a Sekretariát, v jehož čele stojí generální ředitelka – a její členská základna zahrnuje 195 států a z drtivé části se překrývá s členskými státy OSN.¹⁴
- Program OSN pro životní prostředí (UNEP) byl zřízen v roce 1972 Valným shromážděním, a je tedy přímo součástí OSN. Jeho orgány jsou výkonný ředitel, Výbor stálých zástupců a od roku 2014 Environmentální shromáždění OSN (UNEA) složené ze zástupců všech členských států OSN¹⁵.
- Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC) vznikl v roce 1997 jako součást Sekretariátu OSN vedená výkonným ředitelem. Jeho činnost je řízena dvěma komisemi – Komisí OSN pro prevenci kriminality a trestní spravedlnost (CCPCJ) a Komisí OSN pro narkotika (CND), v nichž zasedají členské státy volené Hospodářskou a sociální radou OSN¹⁶.
- Rada pro lidská práva (HRC) vznikla v roce 2007 na základě rezoluce Valného shromáždění jako jeho pomocný orgán, a nahradila tak zrušenou

⁹ ECOSOC: About Us. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <https://www.un.org/ecosoc/en/about-us>

¹⁰ The Court. *International Court of Justice* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.icj-cij.org/en/court>

¹¹ About UN: Secretariat. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/about-un/secretariat/index.html>

¹² United Nations Secretary General: Biography. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/biography>

¹³ The United Nations and Decolonization: Trusteeship Council. *United Nations* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/decolonization/trusteeship.shtml>

¹⁴ Who We Are: The Organization's history. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/history/>

¹⁵ DESAI, B. The Advent of the United Nations Environment Assembly. *ASIL Insights* [online]. Washington DC: American Society of International Law, 2015, 19(2), 4 s. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <https://www.asil.org/insights/volume/19/issue/2/advent-united-nations-environment-assembly>

¹⁶ About UNODC. *United Nations Office on Drugs and Crime* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/about-unodc/index.html>

Komisi OSN pro lidská práva. Skládá se z 47 členů volených na tři roky Valným shromážděním¹⁷.

Základní informace o HRC

Vznik Rady pro lidská práva

Když v roce 1945 vznikala Organizace spojených národů, už tehdy byl zdůrazněn význam lidských práv. Lidská práva se objevila mezi základními cíli OSN v Chartě OSN (kap. I, čl. 1)¹⁸ a už v následujícím roce vznikl nový orgán OSN, který se jimi měl zabývat – Komise OSN pro lidská práva. Tento orgán byl zřízen jako komise podřízená Hospodářské a sociální radě dle Charty OSN (kap. X, čl. 68).¹⁹

Působení Komise se dá rozdělit do dvou základních období. V prvním období od jejího vzniku do roku 1967 zachovávala Komise zdrženlivější postoj vůči jednotlivým státům,²⁰ nezasahovala do státní suverenity a neprošetřovala porušování lidských práv. I tak byl její vliv značný, protože se podílela velkou měrou na přípravě dnes už základních, mezinárodních lidskoprávních dokumentů – Všeobecné deklarace lidských práv a obou mezinárodních paktů.

Od roku 1967 dostala Komise specifitější mandát od Hospodářské a sociální rady a začala se více angažovat v ochraně lidských práv.²¹ Během tohoto druhého období až do svého zániku v roce 2006 vznikla řada mechanismů na kontrolu dodržování lidských práv jednotlivými státy. Komise se však postupem času stávala nefunkčním, zpolitizovaným orgánem, který nedokázal dostatečně řešit porušování lidských práv.²² Komise pro lidská práva byla proto v roce 2006 zrušena a ve stejném roce nahrazena Radou pro lidská práva, která má adresovat problémy, s nimiž se potýkala Komise, a lépe pracovat na poli ochrany lidských práv.²³

Činnost Rady pro lidská práva

Rada pro lidská práva (HRC) byla zřízena rezolucí Valného shromáždění v roce 2006.²⁴ Oproti Komisi se změnilo její institucionální zařazení, nově teď spadá přímo pod Valné shromáždění jako jeho pomocný orgán dle Charty OSN (kap. IV, čl. 22)²⁵ s většími pravomocemi. Rada pro lidská práva sídlí v Ženevě, kde se konají její

¹⁷ Human Rights Council: About Council. *United Nations Human Rights: Office of the High Commissioner* [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/AboutCouncil.aspx>

¹⁸ Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Brief historic overview of the Commission on Human Rights. *OHCHR* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CHR/BriefHistoric.doc>

²¹ Tamtéž.

²² FREEDMAN, Rosa. The United Nations Human Rights Council: A Critique and Early Assessment. *ResearchGate* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/file.PostFileLoader.html?id=5450a769d5a3f2c0718b4572&asSetKey=AS%3A271749889888257%401441801631368>

²³ Tamtéž.

²⁴ A/RES/60/251 - Resolution adopted by the General Assembly on 15 March 2006. *UN Documents* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/No5/502/66/PDF/No550266.pdf?OpenElement>

²⁵ Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

pravidelná zasedání třikrát ročně.²⁶ Během těchto několikátýdenních zasedání Rada pro lidská práva přijímá své rezoluce a deklarace adresující lidskoprávní problémy. Nadto může ještě svolat mimořádné zasedání na žádost jedné třetiny svých členů.²⁷

Rada pro lidská práva má 47 členů z celkem pěti regionálních skupin,²⁸ kde každá skupina má vyhrazený počet míst na zaplnění (tj. v HRC může být jen určitý počet států z daného regionu). Státy jsou voleny Valným shromážděním, které by mělo vzít v potaz jejich zásluhy v oblasti lidských práv i jejich dobrovolné závazky do budoucna.²⁹ Členské složení HRC však bývá terčem kritiky, protože se často členy stanou i státy, které nemají dobrou reputaci v oblasti lidských práv.³⁰ HRC se tak do určité míry stále potýká s některými problémy, které řešila i Komise pro lidská práva.

Rada pro lidská práva přejala procedury Komise pro lidská práva, které upravila a rozšířila. Vydává tedy rezoluce, kterými se snaží zlepšit standard ochrany lidských práv, zabývá se podrobněji jednotlivými aspekty lidských práv a vydává doporučení pro jejich lepší ochranu, dodržování či propagaci.³¹ Dále řeší regionální problémy a jejich lidskoprávní dopady, přijímá dokumenty týkající se určitého státu, kde dává podněty pro zlepšení aktuální situace na poli lidských práv.³² Pravidelně kontroluje stav dodržování lidských práv ve všech členských státech OSN během Univerzálního periodického přezkumu,³³ což je jedna z nejviditelnějších a nejoceňovanějších činností Rady pro lidská práva. Zřizuje zvláštní zpravodaje pro monitoring dodržování určitého práva či práv celkově v určitém státu,³⁴ aby mohla poté dávat přesnější a odbornější podněty týkající se konkrétní situace či práva. V neposlední řadě se také zabývá stížnostmi na porušování lidských práv, zejména pokud je porušování systematické a většího rozsahu.³⁵

²⁶ United Nations Human Rights Council – Sessions. *OHCHR* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Sessions.aspx>

²⁷ Např. v případě nutnosti řešit nějaký urgentní případ porušování lidských práv. *Tamtéž*.

²⁸ Těmito skupinami jsou Afrika, Asie-Pacifik, Latinská Amerika a Karibik, Západní Evropa a ostatní, Východní Evropa. United Nations Human Rights Council – Membership. *OHCHR* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Membership.aspx>

²⁹ *Tamtéž*.

³⁰ HALEY, Nikki. The U.N. Human Rights Council whitewashes brutality. *The Washington Post* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/opinions/the-un-human-rights-council-whitewashes-brutality/2017/06/02/c3757c2a-46e6-11e7-a196-a1bb629f64cb_story.html?utm_term=.49cba6e46df7

VRIENS, Lauren. Troubles Plague UN Human Rights Council. *Council on Foreign Relations* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/backgrounders/troubles-plague-un-human-rights-council>

³¹ Řeší všechna lidská práva, která jsou garantována mezinárodními úmluvami, ať už je to např. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech či Úmluva o právech dítěte. Zabývá se také mj. systémovým zakotvením lidských práv, jejich vztazích s demokracií a politikou obecně, či způsobem propagace lidských práv. Přehled dokumentů vydaných HRC najdete zde: United Nations Human Rights Council – Documents and resolutions. *OHCHR* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Documents.aspx>

³² Často řeší situaci v Izraeli a na Blízkém východě, v afrických státech či v konfliktních oblastech. Přehled dokumentů vydaných v této oblasti najdete zde: *Tamtéž*.

³³ Nová pravomoc HRC spočívající v tom, že každý členský stát OSN v pravidelném cca 5letém cyklu projde kontrolou stavu dodržování lidských práv, kde se zapojují jak orgány OSN, tak ostatní státy či neziskové organizace zabývající se lidskými právy. Universal Periodic Review. *OHCHR* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/UPRMain.aspx>

³⁴ Special Procedures of the Human Rights Council. *OHCHR* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Welcompage.aspx>

³⁵ Human Rights Council Complaint Procedure. *OHCHR* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/ComplaintProcedure/Pages/HRCComplaintProcedureIndex.aspx>

HRC na Summitu

Rada pro lidská práva se na Summitu drží reálného počtu členů – bude v ní zasedat 47 zástupců států. Navíc budou jejich řady doplněny o dva vysokoškolské pozorovatele, kteří budou reprezentovat Amnesty International a Poradní výbor HRC. Celkově tedy půjde o jeden z největších orgánů.

V rámci HRC se budou probírat 3 témata týkající se konkrétních lidskoprávních otázek, která budou doplněna také kontrolou jednoho konkrétního státu. Během přípravných setkání se však budou probírat i ostatní aspekty lidských práv, abyste si odnesli celkové pochopení tohoto konceptu, tj. jak vznikl, jak funguje, jaká jsou jeho úskalí a proč je vlastně tak důležitý.

Připraveny jsou však i aktivity zaměřené na váš rozvoj. Cílem je totiž nejen vás naučit něco o lidských právech, ale pomoci vám překonat určitý strach – budeme tedy trénovat mluvení na veřejnosti, schopnost debatovat, pracovat v týmu či vyjednávat. To všechno v přátelské atmosféře, která je v posledních letech s Radou pro lidská práva pevně spjata.

Orgánové specifikum

Delegáti si v Radě pro lidská práva budou moci na vlastní kůži vyzkoušet jednu z jejich nejdůležitějších pravomocí – Univerzální periodický přezkum. Díky němu HRC od roku 2006 pravidelně kontroluje všechny členské státy OSN a vystavuje jim jejich „lidskoprávní účet“.

Během roku se tímto tématem budete pravidelně zabývat. Daný stát, který během konference projde kontrolou, bude představen v průběhu ročníku. Seznámíte se s nejdůležitějšími informacemi o tomto státu, projdete si potenciální nedostatky tohoto státu na poli lidských práv. Celkově se tedy během přípravných setkání budete chystat na to, abyste během konference věděli, co chcete danému státu vytknout. Reálně si vyzkoušíte, nakolik státy kritizují ostatní státy z důvodů věcných, a nakolik z důvodů politických.

Samotná kontrola daného státu proběhne na závěrečné konferenci. Zde již budete vědět všechny podstatné informace o daném státu, budete mít připravená vaše stanoviska. Delegace daného státu nejdříve přednese svůj projev, ve kterém se bude snažit prezentovat lidskoprávní situaci v zemi z jejich pohledu. Poté proběhne diskuze – členové HRC budou moci delegaci pokládat různé otázky, aby si vyjasnili svůj postoj na skutečnou situaci v daném státu. Tradičně tato část bývá nejoblíbenější, protože vaše zvědavé otázky mnohdy dají delegaci pořádně zabrat.

Ve finální fázi budou členské státy HRC dávat svá doporučení, co by měl členský stát učinit. Je však nutné, aby to nebyly jen „výstřely do tmy“, ale konstruktivní doporučení, která pak schválí celý HRC svým hlasováním. Seznam všech doporučení bude doručen delegaci daného státu, která pak během konference poskytne členským státům svůj postoj a vyjádření k jednotlivým doporučením.

Celý proces slouží k tomu, aby každý stát pravidelně procházel kontrolou a jeho činnost proti lidským právům nezůstala bez odezvy. Na půdě HRC se tak děje skrze tento mechanismus – kontrolou ostatními státy. Jak moc je tento mechanismus efektivní, to už brzy delegáti Rady pro lidská práva zjistí sami.

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání čtyř klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO, EU a OBSE.

www.studentsummit.cz

www.facebook.com/studentsummit

summit@amo.cz

www.twitter.com/studentsummit

www.instagram.com/praguestudentsummit

www.youtube.com/studentsummitcz

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

+420 224 813 460

www.facebook.com/AMO.cz

www.amo.cz

www.twitter.com/amo_cz

info@amo.cz

www.linkedin.com/company/amocz

Žitná 608/27, 110 00 Praha 1

www.youtube.com/AMOCz

Delegátův průvodce HRC je materiál pro žáky středních škol účastnících se Pražského studentského summitu. Všichni partneři projektu jsou uvedeni [zde](#).

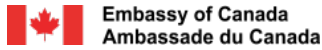
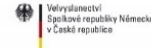
Generální partner
Pražského studentského summitu

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

TOP
partneři

Partneři

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

RESPEKT

Mediální
partneři

Za
podpory